БРОЈ 89. ЦЕТИЊЕ, сриједа 1. октобра 1914. год. ГОДИНА VII.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 пара

лист излази
УТОРНИКОМ и ПЕТКОМ

# ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik“ Cetigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“ а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

## Њемачка култура и њемачко ратовање

Још првих дана рата Нијемци су својим противницима и осталоме свијету дали довољно прилике да увиде да на пракси међународно право није у великом поштовању код Германа и да за њих према противнику не важе обзири ни најелементарије човјечности, предвиђене међународним погодбама и договорима који сачињавају, у нравственом и духовном погледу, одлику и напредак нашега доба према протеклим временима, када су борбе међу зарађеним странама вођене без поштеде и до истребљења.

Више пута утврђено је да су њемачке трупе употребљавале зрна дум-дум, а разоравање Лувена, његове универзитетске зграде, научних збирака и института, као и паљење старих замака и цркава јесу недјела која су одјекнула по цијеломе свијету.

Француска Влада је у једној серији мемоара доставила владама пријатељских и неутралних земаља њемачке поступке, излажући их тако општој индигнацији.

Њемачка је у неколико махова покушала да се брани. Она је ту скоро преко „Сјеверних Њемачких Новина“ објавила да су француска и белгијска влада организовале учешће цивилног становништва у рату, и да је, због тога, Њемачка ријешила да сузбије овакве акте, остављајући француској и белгијској влади одговорност за потоке крви које ће повући за собом ова репресија.

*

Француска Влада протестовала је противу њемачких навода, који су имали да послуже само као изговор за свирепства почињена од њемачких трупа, дајући им на тај начин изглед репресалија. Међу тим још од почетка рата, Нијемци су почели палити небрањена села и убијати мирне становнике у Француској, исто онако као што су Аустријанци чинили по Мачви, Јадру и као што сада чине са селима и са становништвом српским по Босни и Сријему.

Многобројни званични рапорти француских команданата свједоче о њемачким недјелима. О томе се налазе податци и у биљешкама нађеним код заробљених и погинулих њемачких војника. У нотесу једног њемачког поручника који је водио дневник о рату забиљежено је: „Запалили смо цркву у Вилрупту и стријељали смо становнике. Навели смо као повод да су са црквеног торња пуцали на нас. У ствари нијесу на нас пуцали становници Вилрупта, већ царински стражари и шумари“.

У ствари, баш и да се лате оружја грађани који нијесу позвати под оружје, у намјери да бране своје огњиште, они се имају сматрати као неборци, према чл. 2. правилника доданог Хашкој Конвенцији.

Колико мало поштовања према ратним правилима и одредбама међународних конвенција показују њемачки официри, показује случај и са болничарком Марселом Жеј, која је испричала пред комисијом ово:

Петнаестог августа водила се борба између наших и њемачких трупа код Монсела на Селу. Кад су се Нијемци повукли позваше нас да покупимо рањенике који су још били на бојном пољу. Ја и двије моје пријатељице које су такође биле помоћнице болничарки упутимо се у групи, а за нама су на извјесном одстојању била носила. Кад сам стигла на мјесто гдје су рањеници, видјела сам једног официра и једног војника како се дигоше и одсјекоше уши двојици француских рањеника, од којих је један био официр. Кад сам се окренула да једном рањеном артиљерцу укажем помоћ, један њемачки официр ослони се на лакат једне руке, а другом испали три револверска метка на нас. Први је мене погодио у руку, а други је погодио моје двије пријатељице. Ја сам изгубила свијест. Кад сам се повратила, моје двије пријатељице лежале су крај мене мртве. Пренијели су ме у болницу у Монсел. На бојишту смо све носиле видне знакове.

Нијемци су непоштовањем палога противника, унакаживањем рањеника, непоштовањем освештаних начела свечано унесених у Женевску Конвенцију од 6. јула 1906., не само навукли на себе осуду свих неутралних земаља, него су бруталношћу којом су се окомили на небрањене вароши и на споменике који сачињавају општу тековину човјечанства, навукли на образ љагу коју никада неће моћи опрати. Данашња њемачка генерација дала је на знање да између великих њемачких мислилаца и великих учитеља и велике масе која данас сачињава Њемачку, њену војску и њену управу постоји грдна разлика. Колико су поступци Нијемаца у данашњем рату далеко од оног Кантовог: „Ради тако, да сви твоји поступци могу важити као принцип општег законодавства“!

Од првог дана рата, преласком на белгијску територију, Њемачка је почела газити свечане међународне уговоре, а њене војске потом погазиле су једну за другом све оне одредбе Хашких Конвенција и Женевске Конвенције и данашње ратовање свеле на начин којим се ратовало међу варварима.

Рачун који су Нијемци правили, да ће убрзати извођење свога плана гажењем белгијске неутралности, срећом показао се исто онако погрешан, као што се показало погрјешно њихово рачунање да ће употребом експлозивних зрна и уништавањем драгоцјених споменика из прошлости успјети да застраше противника и ослабе његов отпор. Напротив, више но икад до сада, велика већина цивилизованих држава у свијету, послије ових поступака њемачких, увиђа колику опасност за њих представља Њемачка са својим милитаризмом и шта би, у случају њенога триумфа, имали да очекују од германске културе, те стога и залажу сву своју снагу да се Њемачка сузбије и сведе у границе безопасне силе.

---

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент г. генерал Потапов примио је ова службена саопштења:

**Петроград,** 29. септембра.

Данас су предњи дијелови наше кавалерије напали и уништили њемачке извиднице. Нијемци су били што сасјечени, што заробљени, којом је приликом Његово Височанство Књаз Олег Константиновић, који је први на коњу долетио до непријатеља, од куршума био рањен у ногу.

На источно-пруском фронту нема значајнијих промјена. Нијемци, користећи се својом жељезничком мрежом, покушавају да се одрже на заузетим позицијама у пограничним крајевима, превозећи војску из једног краја у други.

На лијевој обали Висле било је 27. ов. мјес. неколико сукоба међу авангардама. У Галицији аустриска војска групише се у разним правцима. Не обзирући се на веома обазриво кретање Аустријанаца, наша коњица близо Јаворника успјела је да стави под унакрсну ватру једну аустриску дивизију, која је била у маршу, и повећи дио њен растјерала је.

**Петроград,** 30. септембра.

На лијевој обали Висле на путевима, који воде Ивангграду и Варшави, отпочеле су битке. На осталом фронту нема измјене. Наши кавалериски одреди, пријешавши на више мјеста Карпате, ушли су у мађарску равницу.

---

Овдашње Француско Посланство примило је ово званично саопштење:

**Форен Офис,** 26. септембра. Француски званични извјештај, издан данас јавља да у општој ситуацији нема промјене. На нашем лијевом крилу још увијек оперишу обје коњице, и битка се наставља на линији Lens—Arras—Chaulness—Lassigny. Из центрума, између Мезе и Ене јавља се о појединим бојевима. На десном нашем крилу бије се и артиљеријски бој дуж цијеле борбене линије. У Лорени, Алзасу и у Вогезима нема промјене.

Адмиралитет јавља да су енглески аероплани успјешно напали смјестиште Шенелинових ваздушних лађа у Дислдорфу. Убацили су бомбе у смјестиште и сломили једну цепелинку. Пламен се уздизао пет стотина стопа у висину, јер се био упалио гас за ваздушне лађе. — Официри су се спасли, али су им аеронлани пропали.

**Форен Офис,** 27. септембра. Званични француски извјештај од 26. септембра нема других новости осим те, да се у околини Royе бије оштар бој у потоња два дана, и да смо заробили 1600 непријатељских војника.

—

Министарство Војно јавља под 27. септембра да су јуче белгијске трупе напустиле Анверс.

---

Овдашње Енглеско Посланство примило је ово службено саопштење:

**Лондон,** 27. септембра. Данашњи француски званични извјештај јавља да се битка наставља под задовољавајућим условима. Цио наш фронт држи се уз пркос жестоких непријатељских напада. На лијевом крилу траје кавалеријска офанзива. На сјеверу ријеке Оазе наше трупе су на појединим мјестима напредовале. У околини Сен-Михијела ми смо примјетно напредовали. Жестока борба траје на источној пруској граници гдје су руске трупе имале поједине успјехе и Лик заузеле.

Опсједање Пшемисла врши се успјешно од стране Руса, који су заузели једну тврђаву на главној линији.

---

## И они им више не вјерују

Софијски лист „Препорец“ у уводноме чланку жали се на наивност бугарских читалаца, који вјерују лажним вијестима Волфовог и Кореспонденц-Бироа. Тако се у нашим тако названим непартијским листовима пуне ступци вијестима, како се у Русији јављају недјељно по двије револуције, како се у Србији по десет пута на дан убија Пашић, а по двадесет пута Краљевић Александар, како су Аустријанци само неколико сати далеко од Ниша или чак и од Цариброда, како се русофили у Галицији служе подвалама да побиједе аустријску војску, како су Срби преградили путове некаквим ужетима, како су турили на гробове некакве „нумере“ да тиме означе растојање и т. д. Истина је да има много наивних људи у нашој земљи, једни од њих жарко бране тезу да Руси имају право на постојање само у толико, у колико су готови да по сваку цијену ризикују читаву своју империју за Бугарску; други су тврдо увјерени да је престарјели аустријски цар само зато запалио Европу, што није хтио да склопи очи прије но што види остварене бугарске снове. Да, има много наивних људи у нашој земљи, али не треба да има Бугара, који ће давати субвенције страним агенцијама, да их сваког дана варају у километарским телеграмима.

---

## Потоњи дани Лавова под Аустријом

Једини можда од свјетских новинара, који је изблизе пратио велике и кобне догађаје у Галицији, то је Арналдо Фракароли, многогодишњи сарадниз миланског угледног листа „Коријере дела Сера“. У једном од потоњих бројева тога листа он је врло оштро описао трагедију Лавова са рутином једног писца који добро позна свој посао и са ријетком склоношћу ка истини. Пошто се још увијек не знају потанкости о посљедњим данима Лавова, ми тај вјерни и живи Фракаролијев опис преводимо, доносећи га у цијелости и ако нешто доцкан.

* * *

Има већ три седмице да је Лавов у руским рукама. Град је већ двадесет дана дрхтао, мислећи на долазак Козака.

Причаху се страховите ствари. У Броди, у Залоске, у Збари, у Тарнополу, у свим крајевима и градићима Галиције у коју уђоше Руси прешавши границу, бијаху изведене отимачине, палежи, покољи, нечувена насиља и гадости без имена. Козаци — тако се приповиједало — купаху се у крви, оргијашки се опијаху плавом, сањивом љепотом пољских жена. Ужас. Грозовите појединости кружиле су по далеким предграђима Лавова, измишљале се у разговорима, стизале су у средиште града, биле су сабране и штампане у новинама. Којекакве приче! Улазећи у Галицију Руси нијесу имали у програму ништа од свега тога. Они осјећају да су Пољаци један словенски народ: и они Пољаци из Галиције, из ове Галиције која није ништа друго него ли аустријска Пољска. Разговарао сам са трговцима, који су побјегли из Бродија, са Јеврејима из Злокова, са студенткињама из Тарнопола, са бјегунцима који долажаху из источних провинција. Сви бијаху побјегли од страха пред ратом који је имао да букне, онако како се бјежи пред пожаром и ако из далека пријети нашој кући. Није се бјежало ради онога што су Руси чинили: бјежало се из страха пред будућношћу.

Без сумње, Козаци су јамачно гдје-гдје били жестоки. Но нико није ми могао да потврди оне свирепости, ону пожуду за покољем и крвљу, која је кроз двадесетак дана била извела у главном граду Галиције један ужас без имена. Козаци? Ко може од њих да се спасе? Овоме расположењу иђаху јако у прилог новине које

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE — DURDE CRNOJEVIĆ

проповиједаху те фантастичке и застрашљиве приче о свирепости цареве војске: мишљаше се на тај начин јаче распалити љубав према отаџбини — аустријској отаџбини, у Пољској! — а напротив успјело се је распространити панику и страх.

Објава рата Русији, која бијаше позната осмог августа, учинила је једну велику сензацију, али нико не мишљаше да би Руси могли продријети до главног града Галиције. Ово убјеђење, рођено од богзна каквог увјерења у војну слабост и тромост руске мобилизације, бијаше у осталом по свој Аустрији и по свој Угарској распрострањено. Аустријанци су имали да стигну у Варшаву или у Кијев прије него ли руској војсци успије располагати једним дијелом својих концентрисаних сила. Побједа Јапанаца над Русима бијаше једна велика потврда за то. За тим се са једним ироничним нагласком говораше о несолидности руске армије, која је разједена од *вотке*, исисана и пометена од спекуланата, управљана од надавичавих и пијаних генерала. Приповиједаху се приче које изазиваху један необуздани смијех: поради једног скандалозног неспоразума између добављача и официра, војници бијаху добили чревље са ђоновима од тврдога папира, муниција није упаљивала, артиљеријски материјал бијаше стар, истрошен. Гранате и шрапнели имали су да прскају невиношћу вјештачких огњева. Ствар за оперету...

Одједаред, не из новина, које не дају никаквих вијести, просу се глас да Руси, прешавши границу код Бродија, Ђалоска и Збаре, иђаху право Лавову и да Аустријанци, који са големим напором покушавају да зауставе њихово продирање, бијаху потучени, и потиснути, према унутрашњости, прогоњени. Некоје богате породице отпутоваше још исте вечери. Бијаше осамнаести августа.

* * *

Дан за тим бијаше примјећено код главног дворца (централна станица која је врло удаљена од града) једно необично кретање. Читаве породице узимаху возове за Пшемисл, за Краков, за Беч. Бијаше највише породица високих чиновника, банкара и индустријалаца. И би опажена једна чудна особина: да сви носаху многе пртљаге. Још за који дан Парк Килински, идеално шеталиште становника Лавова, бијаше веома жив. Послије подне грнуле су гомиле елегантнога свијета. Живахност, бука, концерти. По увјетним и сјеновитим стазама, гдје се у сутону догађају плаве идиле — (говори се у Лавову да се три четвртине градских бракова рађају код тих прекрасних шетња у Парку Килимски) — шетао се сав елегантни Лавов, онај Лавов који не бијаше отишао у купатила и који се бијаше повратио. И у вече, клубови и кафане бијаху препуне. И на тргу св. Марије што је чува споменик Адама Мицкијевића и на Тржишту тако карактеристичном са својим сивим кокетним старим кућама које дражесно дисхармонирају са свијетлом модерношћу четирију фонтана и врло високом кулом општине, шио свијет који је шетао имао је онај исти свечани изглед што га је припрема за рат дала у првим данима свима градовима Монархије.

Али глас да Руси продиру почео је да се шири. Педесетак особа које изгледаху одвише добро обавијештене бијаху одведене у затвор. Аустрија је увијек покушавала да на овај начин зауставља вијести, које не иђаху њој у прилог. Новине нијесу хтјеле ни да пишу. Једино „Коријере дела Сера“ што редовно стизаше у три или четири кафане Лавова говораше по што шта, но стизаше за десет дана доцније.

* * *

Изненада, поред општега ћутања, стиже један демант, на који власти нијесу мислиле: то бијаху бјегунци. Групе бјегунаца почеше стизати из источне Галиције. Жељезничке линије сипаху на град читаве фаланге пренакрцаних возова. Бијаше то буржоазија која бјежаше пред руским топовима. Преноћишта бијаху заузета на јуриш. Гостионице, куће у којима бијаше по која соба за издавање, врвиле су од провинцијалаца. Али највећи ужас рата бијаше унесен од грађана, од сељака који долажаху у бескрајним групама на особитим пољским колицима што личе на велике кошаре, које вуче по један коњ касајући уз бок једне једине руде. Улажаху кроз предграђа Золкијевска, Луцаковски, Халики и распрострањиваху се по цијеломе граду престрављени и несигурни. Пољски путеви бијаху и по дану и по ноћи ишарани од ових процесија. Читаве крајине бјежаху у маси као пред бичем. Кола бијаху препуна свега што се је могло да понесе: било је ту покућства, сламњача, жита, сукна, справа за разне послове, кавеза за кокоши, машина за кување, свиња које су роктале. Дјеца су врискала, а жене бијаху навукле на се сва могућа одијела, што их је чинило неспретним у кретњама. Људи готово сви долажаху пјешке: високи и чврсто потковани, са масном и уљеном косом и замаштеним лицем, са високим клобуком од коже, са бијелим дугим хаљинама које бијаху извезене црвеним и зеленим украсима. Јевреји се низаху тужни и брадати у својим тугаљивим одорама као избљеђени гробари. Краве, телад, чопори оваца бијаху бијесно тјеране напријед. Плугове су и колица вукла дјеца. А код свих један страх, једна стрепња, један немир: бојазан да не закасне у бјегству, као да им се козаци налазе иза пета. Готово их нико од козака не бијаше видио, готово сви бијаху видјели аустријске војнике како узмичу. А паника и страх бијаху се распространили. И сада се поче да шири по граду. Полиција напокон увиђе да су хапшења већ са свим сувишна....

* * *

Лавов броји око двије стотине и четрдесет хиљада становника, међу којима има тридесет хиљада Јевреја. 25., 26. и 27. августа — то су дани кад је ријека бјегунаца била најбујнија — без сумње се је тада у Лавову налазило три стотине и педесет хиљада лица, неубрајајући војнике. Сваког часа међу масама ових бјегунаца ницаше по који трагични призор: између два реда војника са натакнутим бајонетама корачају са изгубљеним очима упале и уплашене групе Рутена, уапшених с велеиздаје и шпијунаже: људи, жене, старци, попови. Свијет их гледаше престрављено: пролажаху они, који бијаху осуђени на смрт. Судбина ових јадника бијаше без тајне. Аустрија их вјешаше: вјешаше и убијаше, све. Има већ мјесец дана да су хапшења и вјешања радила пуном паром у цијелој Галицији, и у Чешкој, и у Буковини. Рутени гаје много љубави за Русе. Аустрија бијаше казала да Рутени помажу непријатеља, да шпијунирају, да издају отаџбину — отаџбину Рутена: Аустрију— и она их је таманила.

Двадесет и деветог августа дозна се да је гувернер Галиције, Пољак Коритовски, био већ пред седмицу дана мистеријозно отпутовао са свим особљем у Нај Сандец, у један од пошљедних галицијских градова близо Карпата, двије стотине и педесет километара далеко од Лавова. Онда се увиђе да положај бијаше одиста очајан, и више не бијаше премишљања. Сви они који могаху, бјежаху. Из аустријске војске која редовно бијаше поражена и потиснута према унутрашњости — војска се бораше енергично, но бијаше присиљена да узмиче пред навалом Руса — већ долажаху рањеници. Град имаше око двадесет хиљада. Бијаху пуне болнице, школе, куће, јавне зграде и касарне.

* * *

Двадесет и деветог августа деси се један призор који произведе неизрециву панику. Са бојнога поља бијаху дошла готово до самих врата Лавова двоја болничка кола пуна рањеника. Бијаше то деведесет и седма пјешадиска регимента, регимента града Трста, састављена сва од Талијана са једним малим дијелом Словенаца. Регимента бијаше готово сва уништена. Жалосни остаци: ови рањеници. На домаку Лавова, вође који вођаху без оружане пратње обоја кола, видјеше у даљини од хиљаду и пет стотина метара једну чету коњаника како хита према граду. То бијаше једна чета козака, а вође и рањеници, препознавши их доцкан, не доспјеше да извјесе бијеле мараме прије него ли козаци испалише и навалише на рањенике. И тако ради тога неспоразума, рањеници урлајући могоше у маломе броју да побјегну на колима што су их сада коњи вукли у пуноме касу у прву касарну улана, на почетку града. Али то бијаху у војску тек позвани улани, без оружја. Угрожени доласком козака, они добише наредбу да спасу коње: кола са рањеницима препуштена својој судбини у очајању доспјеше у једну другу касарну, гдје улани бијаху наоружани. А козаци се тада вратише натраг.

Но та слика бијаше довољна. Главни се дворац одмах напуни новим бјегунцима. Трговине застадоше, каване се затворише. Вијести почеше да слободно круже наоколо: Аустријанци бијаху потучени на цијелој линији. Ријека је бјегунаца расла све јаче, ширила се по улицама, носаше у град сталне валове страха, бола, биједе. Јасно се поче да чује топ, мукло, као у подземној даљини Борба се приближаваше. Државна полиција побјеже, а њу замијени градска полиција, пошто и цијела градска управа, састављена од Јевреја, оде из града који сад бијаше у рукама народа. Да ли би ускоро могао пријећи у руке Руса? Мало војника бијаше остало у Лавову: све војне силе бијаху поведене на запад да бране земљу од поплаве. Град се напуњаше рањеницима. Лавов постојаше једна неизмјерна болница. Потоњих дана њих бијаше више од педесет хиљада. А мртваца? Колико бијаше мртваца?

Шездесет хиљада!!!

* * *

Живот у потоња три дана изгледаше сасвим фантастичан. Град изгледаше као похаран од вихора. Не мишљаше се него на спас у бијегу. Већ се је увиђало да ће се Лавов предати: или предати или порушити. Појединости које стизаху са простране бојне линије пред Лавовом, бијаху страшне. Од 26. до 28. августа артиљерија руска, која се бијаше утаборила у тишини да би прикрила своје присуство, бијаше изненадно бијесно просула читаву олују хитаца на девети аустријски корпус, који јој бијаше дошао на дохват. И IX. корпус бијаше готово сасвим уништен. Буде замјењен са трећим корпусом. Истријебљен бијаше и овај. Главна команда онда пошље напријед XII. корпус: големи губици. Од оне деведесет и седме регименте града Трста, од које се 29. августа бијаху вратила двоја кола рањеника, остаде само 500 живих, од 5000 што војника, што официра. Од седамнаесте пјешадијске регименте града Љубљане, која је била састављена од Словенаца, вратило се три стотине војника. Ниједан се официр није повратио.

31. августа, у зору у четири сата, бијаше приређен први воз за бјегунце. Станица је врвила од народа још од јуче: то не бијаше чекање, то бијаше метеж. Бијаше намјера привремене градске управе да пусти прије од свих отпутовати бјегунце са околних поља, јер бијаху од путева и градских тргова учинили једно велико ноћиште. Али, кад се решетке отворише бијаше под сводом станице једна такова провала гомиле, да стотину вагона — вагона трговачких — бијаше у трен ока препуњено грађанима свију класа. У гужви бијаше неколико дјечака угушено. Воз оде праћен ђаволском буком: стотину се особа хваташе за мотке воза, за ланце, за прозоре вагона.

Поподне, 31. августа буде склопљено примирје од тридесет и пет сати између обје војске, да се саберу рањеници и покопају мртваци, више од шездесет хиљада мртвих на обје стране и готово двоструко рањеника. Кроз то доба кришом улажаше у Лавов једна комисија руских официра. Они разговараху са привременом градском управом. Није тешко замислити о чему су могли да расправљају: у вече јавни гласници извјештаваху становништво да се ништа не плаши од могућног доласка Руса, који немаху никаквих непријатељских намјера према грађанима. Само се врло топло препоручаваше не пуцати на пареву војску...

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE DUREI CRNOJEVIĆ

Проглас и вјесници умирише нешто тјескобу грађана, али не и жудњу за одласком. Други воз бијаше уречен за четири сата по подне. Читав је дан изгледало да цио град грне ка станици. При одласку овог другог воза десио се исти јутрошњи призор. Двадесетак дјеце угушено, по који старац прегажен, неколико рањених. Али ко да мисли на све то? Једина брига бијаше побјећи. У паници се не размишља. Трећи воз оде у пола ноћи, затим је слиједио воз за возом, свако пола сата.

Грмљавина топа се приближаваше. Била је бојазан да ће од часа на час почети да падају бомбе на град. Цијелог првог и другог септембра живот је у Лавову сличио на пакао. У зору, 3. септембра град бијаше алармиран. Сви аустријски војници који се налажаху у граду — не бијаше их много — напустише га безодвлачно, не понијевши са собом ни оружја ни пртљаге. Бијаше крај. Аустријанци побјеђени, измрцварени, морадоше се повући иза Лавова, на линији Јаворов—Гродек—Миколајев, тридесетак километара даље од града. А Козаци улажаху.

Бијаше то од чега се највише ширио страх. Живјело се двадесет дана у стрепњи од тога. Па ипак овај улазак Руса бијаше примљен у знаку ослобођења, као престанак једног несносног стања. Ах, боља је опасност, боља је мучна стварност, него ли чекање у страху. Тако, док је град кроз три седмице живио у грчевима, угрожен од Руса, долазак је њихов значио почетак мира. Управу града предузме генерал руски. Трговине се поново отворише, почне поново да ради трамвај — управљач Пољак а кондуктер Рус — повратио се потпуни мир.

Сада изгледа да се Лавов препорађа од једне велике грознице. Град је мирно, Руси су пуни обазривости. Они немају никакве намјере да опустоте Лавов, и изгледа да га желе задржати. Оставише само један батаљон да чува град. У мирно доба Аустрија се никада није овако поуздавала у главни град Галиције.

## На Св. Јелену!

Лондонски лист „Дели Кроникл“ исказује жељу да се са Виљемом Другим, модерним Атилом, поступи као са Наполеоном Првим, и да буде заточен на острву Св. Јелене, гдје би му требало забранити сваки луксуз. То траже, вели „Дели Кроникл“, интереси цивилизације, и не треба заборавити да су и злочини Абдул Хамида вршени под утицајем Виљема Другог. Сваке вечери у свима ресторанима лондонским публика исказује јавно своју мржњу према Нијемцима.

## ТЕЛЕГРАМИ

**Рим,** 28. септембра. Анвер је пао. Белгијска војска као и гарнизон Анвера сјединили су се са крајњим лијевим крилом англо-француским. Влада се преселила у Остенд. Белгијанци су поништили 52 трговачке њемачке лађе у Шелди.

Битка код Ронка свршила се у корист Француза. 20. француски корпус био је цитиран у дневној наредби армијама због свог ванредног јуначког држања.

Нијемци су поништили имање предсједника Поенкареа.

Руси су заузели у Источној Пруској Маркграбово послије боја.

Дума је упутила адресу солидарности белгијском народу.

**Париз,** 28. септем. Акција тече под повољним условима. Жестоки напади Нијемаца одбијени су на више мјеста. Битке између противничких коњица на лијевом крилу у области између Лабасе—Армантјера и Касел неизвјесне су због природе земљишта. На сјеверу од Оазе савезници су имали знатне успјехе на неколико мјеста у њиховој зони акције. Французи су у области Сен Мијел знатно напредовали. Енглески аероплани су навалили у Диселдорфу у Њемачкој на једну Цепелинову ваздушну лађу и спалили је. Сазнаје се из поузданог извора да је цијена брашна у Бечу скочила од 16 хелера по килограму на 65 хелера. Службени њемачки извјештај гласи да само пруска војска има до сада 1535 погинулих и официра, докле је за све вријеме рата 1870. године изгубила свега 1871. официра. Данас Нијемци имају у Француској више од милијон и по војника. Цијени се да су до сада имали које убијених које заробљених 450.000 људи.

**Лондон,** 28. септ. Енглеско војно министарство објављује да је белгијска војска јуче евакуисала Анверс.

**Беч,** 28. септ. Данас је службено констатовано пет случајева колере у Бечу и 22 случаја у другим крајевима и то све код војске.

## ОГЛАСИ

П. п. бр. 14. 43—50

**Издаје се под најам.** Овдашња кућа Лаза Поповића, удешена за два врло удобна стана и може бити уступљена одмах. Обратити се Илији Поповићу или К. Лучићу. 2—3

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник проф. Јован Николић